

ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ
ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Κλινική Εκπαίδευση Λακανικού Πεδίου 2013 – 2014

Το ασυνείδητο και το σώμα

Αθήνα 2013

Παρουσίαση της Κλινικής Εκπαίδευσης

Οι Κλινικές Εκπαιδεύσεις του Λακανικού πεδίου στηρίζουν τη διδασκαλία και μετάδοση της ψυχαναλυτικής θεωρίας και κλινικής, προσανατολισμένη από το έργο του Σ. Φρόντ και του Ζ. Λακάν. Λειτουργούν στα πλαίσια της Διεθνούς των Φόρουμ του Λακανικού πεδίου και έχουν τη ρίζα τους στην ίδρυση του Κλινικού Τμήματος της Vincennes το 1974 από τον Ζακ Λακάν. Στόχος είναι ο αναλυτής να θέσει και να επεξεργαστεί ερωτήματα ως προς την ψυχαναλυτική πράξη και εμπειρία κι όπως έλεγε και ο ίδιος, να τον «ωθήσει να δηλώσει τους λόγους του». Στην περίπτωση αυτή διδάσκει από μια θέση του υποκειμένου.

Από το 1998 και μετά δημιουργήθηκαν τα πρώτα κλινικά κολέγια στη Γαλλία και σε άλλες χώρες του κόσμου στα πλαίσια της διεθνούς των Φόρουμ.

Η Κ.Ε.Λ.Π. απευθύνεται σε εκείνους που, όποιο και να είναι το πλαίσιο της πρακτικής τους, ψυχαναλυτές, ψυχοθεραπευτές, ψυχίατροι, ψυχολόγοι, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, επιθυμούν να γνωρίσουν και να μελετήσουν τα επιστημικά ψυχαναλυτικά εργαλεία που θα τους επιτρέψουν να φωτίσουν, να εμβαθύνουν και να προοδεύσουν στην κλινική τους εμπειρία, αναφορικά με μια πρακτική που λαμβάνει υπόψη της το ασυνείδητο και τις επιπτώσεις του στην κλινική του υποκειμένου. Αυτό ισχύει τόσο για τους διδάσκοντες της Εκπαίδευσης που έχουν να «δηλώσουν τους λόγους» τους, όσο και για εκείνους που ονομάζουμε συμμετέχοντες, οι οποίοι όχι μόνο λαμβάνουν μια εκπαίδευση, αλλά και έχουν τη δυνατότητα να παράξουν μια εργασία που θα ληφθεί υπόψη από το εκπαιδευτικό πλαίσιο. Επίσης απευθύνεται σε όσους ενδιαφέρονται να γνωρίσουν περαιτέρω τον ψυχαναλυτικό λόγο.

Η διδασκαλία κατανέμεται σε ποικίλους άξονες:

-κλινικές ενότητες που περιλαμβάνουν μια κλινική παρουσίαση, τη συζήτησή της και την κλινική και θεωρητική επεξεργασία που ακολουθεί

-μελέτη περιπτώσεων που παρουσιάζονται από τους συμμετέχοντες και συζητούνται συλλογικά.

-μελέτη κειμένων του Φρόντ και του Λακάν

-σεμινάρια ψυχαναλυτικής θεωρίας πάνω στις έννοιες και την προβληματική που αυτές προσεγγίζουν

Κάθε χρονιά επιλέγεται προς μελέτη ένα θέμα που συνδέεται με το θέμα των Κλινικών Κολεγίων της ψυχαναλυτικής κλινικής της Γαλλίας. Η επεξεργασία του γίνεται μέσα από τους παραπάνω άξονες εκπαίδευσης.

Για τη χρονιά **2013-2014**, το θέμα είναι: **«Το ασυνείδητο και το σώμα»**.

Παρουσίαση του θέματος της χρονιάς

Το ασυνείδητο και το σώμα

Πώς συνδέονται το ασυνείδητο και το σώμα μέσα στην ψυχαναλυτική διαδικασία; Και τι μπορούμε να γνωρίσουμε γι' αυτό;

Στο υποκείμενο, η ψυχική οδύνη εκφράζεται με διάφορα συμπτώματα, ακόμα και σωματικές διαταραχές. Σε κάθε περίπτωση, το σύμπτωμα στην ψυχαναλυτική κλινική είναι επίπτωση του σημαίνοντος στο σώμα, είτε αυτό συνάδει με τη σχέση με το άλλο φύλο, είτε με την εικόνα εαυτού, είτε μ' αυτό που ξεπερνά κάθε μορφή κατανόησης και εκδηλώνεται με το άγχος.

Στην εν προόδω διδασκαλία του, ο Λακάν μιλά ήδη για το σώμα, αρχικά μέσα από το στάδιο του καθρέφτη και τη σημασία του στην έλευση του ομιλόντος όντος. Το πραγματικό, το συμβολικό και το φαντασιακό είναι ήδη εκεί. Το 1958 στις Παρατηρήσεις πάνω στην αναφορά του Ντανιέλ Λαγκάς, διατυπώνει ότι η γλώσσα έχει επίπτωση στο ζωντανό οργανισμό του ανθρωπίνου όντος, «πρέπει η ανάγκη να προστεθεί στο αίτημα, ώστε το υποκείμενο να πραγματοποιήσει την είσοδο του στο πραγματικό, ενώ η ανάγκη γίνεται ενόρμηση...», το παιδί τότε θα αναζητήσει την ικανοποίηση μέσω του Άλλου και δη του σώματος του Άλλου.

Το ασυνείδητο, μας λέει ο Φρόντ, φέρει μνημονικά ίχνη, τα οποία έρχονται στην επιφάνεια μέσα από την επιμονή του συμπτώματος και την επανάληψη, την οποία θα συνδέσει μ' αυτό που είναι τραυματικό. Στο XI σεμινάριο, Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης (1964), ο Λακάν θα επεξεργαστεί πέρα από το φροϋδικό ασυνείδητο, τη σχέση της επανάληψης με ό,τι πιο πραγματικό υπάρχει στο υποκείμενο, την απόλαυση. «Η επανάληψη ζητά πάντα κάτι καινούργιο.» Τα μορφώματα του ασυνείδητου δεν αρκεί να αποκωδικοποιηθούν μόνο μέσα από τη σύνδεση του υποκειμένου με τη σημαίνουσα αλυσίδα, υπάρχει η ασυνέχεια μέσα σ' αυτήν, η οποία εμφανίζεται με τα κενά του λόγου... που θα αναδείξουν μέσα στην αναλυτική διαδικασία αυτό που είναι αδύνατο να ειπωθεί. Το ερώτημα θα τεθεί ως προς το τι στοχεύει η ερμηνεία του αναλυτή και μάλιστα σ' αυτή τη συνάντηση του ζεύγους του αναλυτικού λόγου. Πώς μπορεί να διατυπωθεί μια γνώση για τον αναλυτή ως επεξεργασία της εμπειρίας του, καθώς και για τον αναλυόμενο σε σχέση μ' αυτό το πέραν του νοήματος και τις επιπτώσεις της γνώσης αυτής στη ζωή του;

*Στη δεκαετία του '70, όλο και περισσότερο οι επεξεργασίες διασαφηνίζονται ως προς τη σχέση της γλώσσας μ' αυτή την απόλαυση, την οποία τοποθετεί και στο σώμα. Στο Σεμινάριο Encore το 1973, θα επεξεργαστεί την «υπόθεση ότι το άτομο το οποίο έχει επηρεαστεί από το ασυνείδητο είναι το ίδιο μ' εκείνο που δημιουργεί αυτό που ονομάζω υποκείμενο του σημαίνοντος», το άτομο ως σώμα, που φέρει στο συμβολικό μια εικόνα, αλλά ταυτόχρονα και μια υλική υπόσταση. Αυτά τα αινιγματικά ένα της επανάληψης έχουν την απαρχή τους στη *lalangue*, την «πρώτη δομή της γλώσσας που εμποτίζει το σώμα του ανθρωπίνου σώματος... Και είναι η συνάντηση με τον Άλλο της γλώσσας που θα του επιτρέψει να δομηθεί το ίδιο...». (Ομιλία για το σύμπτωμα στη Γενεύη, 1976).*

Στην ψυχαναλυτική πρακτική η ανίχνευση και ανάδυση αυτών των ανεπίπτων ένα θα επέλθει μέσω της ερμηνείας, της ταλάντευσης της χρονικότητας της τομής, της παρουσίας-σώμα του αναλυτή, πάντα μέσα στην ενδεχομενικότητα της συνάντησης, ώστε η διεργασία τους να οδηγήσει στην ύπ-αρξή μιας νέας γραφής αυτού που μέχρι τότε δεν έπαυε να μην εγγράφεται.

Μαργαρίτα Νικολαΐδου
Οκτώβρης 2013

Οργάνωση σπουδών & προϋποθέσεις εγγραφής

Οι διδασκαλίες που προτείνονται, κατανέμονται ως εξής:

I. Κλινική ενότητα, περιλαμβάνει παρουσίαση ασθενούς, το σχολιασμό της και την κλινική και θεωρητική της επεξεργασία.

II. Θεωρητικό σεμινάριο, πάνω στην ψυχαναλυτική θεωρία μέσα από τη μελέτη θεωρητικών κειμένων του Σίγκμουντ Φρόυντ και του Ζακ Λακάν, που έχει ως στόχο τη μετάδοση της αναλυτικής εμπειρίας και την περαιτέρω γνώση του ψυχαναλυτικού λόγου.

III. Μελέτη κειμένων, όπου γίνεται ανάγνωση και επεξεργασία επιλεγμένων κειμένων ή Σεμιναρίων του Ζακ Λακάν και του Σίγκμουντ Φρόυντ μέσα από τη μετάδοση μιας αρθρωμένης γνώσης που κατατίθεται μέσα στα κείμενα αυτά.

IV. Κλινικό εργαστήρι, όπου γίνεται επεξεργασία κλινικών περιπτώσεων που παρουσιάζουν οι συμμετέχοντες, η οποία συνοδεύεται από μια εργασία κλινικής εμβάθυνσης σε σημαντικά κλινικά ερωτήματα.

V. Ημερίδες εργασιών, θα γίνουν δυο ημερίδες κατά τη διάρκεια της χρονιάς, όπου θα λάβουν μέρος ανταλλαγές ανάμεσα σε διδάσκοντες και συμμετέχοντες των σεμιναρίων, γύρω από τη θεματική της χρονιάς. Το αναλυτικό πρόγραμμα θα δοθεί κατά τη διάρκεια της χρονιάς.

VI. Ομάδες εργασίας, οι οποίες μπορούν να συσταθούν στα πλαίσια της Κλινικής Εκπαίδευσης με την εθελοντική συμμετοχή όσων επιθυμούν να εργαστούν πάνω σε ένα ερώτημα, θέμα, ή κείμενο, που αφορά την ψυχαναλυτική εμπειρία και την κλινική της.

VII. Ημερίδες ψυχαναλυτικής κλινικής, Δυο ημερίδες εκπαίδευσης με προσκεκλημένους ψυχαναλυτές Αναλυτές-Μέλη-Σχολής, της Διεθνούς των Φόρουμ και της Σχολής Ψυχανάλυσης Λακανικού Πεδίου: **Πατρίσια Ντάαν** [11 & 12 Οκτωβρίου 2013] και **Μπερνάρ Νομινέ** [Μάιος 2014]. Περιλαμβάνουν θεωρητικό και κλινικό μέρος και στοχεύουν στην επεξεργασία ενός θέματος από την ψυχαναλυτική εμπειρία.

Στόχος του κύκλου σπουδών της Κ.Ε.Δ.Π. όπου κάθε έτος επεξεργάζεται μια διαφορετική γενική θεματική, είναι να επιτρέψει σε κάθε συμμετέχοντα στο πέρας του κύκλου σπουδών να έχει γνωρίσει επαρκώς τις δυνατότητες της κλινικής συνέντευξης αναλυτικού προσανατολισμού, την κλινική ανάγνωση και επεξεργασία μιας περίπτωσης, καθώς επίσης και να έχει εμβαθύνει στην ανάγνωση και μελέτη κειμένων.

Βεβαίωση σπουδών αποδίδεται στους συμμετέχοντες που είναι παρόντες συστηματικά και οι οποίοι θα δώσουν μια εργασία πάνω σε μια κλινική μελέτη στο τέλος του κύκλου σπουδών.

Για την εγγραφή:

Μια πρώτη επικοινωνία είναι απαραίτητη και μια συνέντευξη στη συνέχεια.

Πληροφορίες: 694 6124258 & 694 3623518

Οι διδάσκοντες στην ΚΕΛΠ είναι οι: Ιωάννα Βισβίκη, Μαρία Κουκουμάκη, Μαρία Βελισσαροπούλου, Μαργαρίτα Νικολαΐδου και Πάνος Σερέτης. Επίσης, συμμετέχουν στο πρόγραμμα συνάδελφοι διδάσκοντες από τα κλινικά κολέγια του Λακανικού Πεδίου της Γαλλίας.

Προσκεκλημένοι διδάσκοντες για τη φετινή χρονιά είναι:
Πατρίσια Ντάαν, Αναλύτρια Σχολής
Μπερνάρ Νομινέ, Αναλυτής-Μέλος της Σχολής

Παρουσίαση ασθενούς

Από την εποχή του Σαρκό, η παραδοσιακή πρακτική της παρουσίασης ασθενούς είχε ως στόχο να επιβεβαιώσει τη γνώση που προέκυπτε ήδη από τη μελέτη της θεωρίας. Ο Λακάν ξαναπαίρνει αυτή την πρακτική και την συνδέει με την αναλυτική κλινική: από τη θέση του αναλυτή ακούει την εκφορά του ασθενούς.

Εγκαθιδρύει έτσι ένα εργαλείο προσανατολισμένο από την ψυχανάλυση και προσδιορίζει τη δομή τριών όρων: του αναλυτή, του ασθενούς μέσα από την υποκειμενική του θέση και το ακροατήριο των κλινικών που το ονομάζει «ο τρίτος» ως κάποιος που είναι σε θέση να ακούσει της τον ασθενή.

Μετά τη συνέντευξη με τον ασθενή λαμβάνει χώρα συζήτηση και επεξεργασία της περίπτωσης, όπου το ακροατήριο μπορεί να συμπληρώσει το υλικό της συνέντευξης και να συμμετάσχει στην επεξεργασία βασικών ερωτημάτων, της το θέμα της δομής του υποκειμένου, της αποκωδικοποίησης των συμπτωμάτων και της ιδιαίτερης υποκειμενικής του θέσης.

Σήμερα, μέσα απ' αυτή την πρακτική μπορούμε να αποκομίσουμε ως αναλυτές μια διδακτική εμπειρία: για τη διαδρομή του ασθενούς, για τη διδασκαλία που συνιστά της ο χρόνος κοινού συλλογισμού που ακολουθεί την παρουσίαση και για τη μοναδικότητα της κλινικής προσέγγισης που αυτό το εργαλείο επιτρέπει.

Βιογραφικά στοιχεία διδασκόντων

Βελισσαροπούλου Μαρία

Κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου (τηλ. 210 6745369, mvelis@otenet.gr)

Βισβίκη Ιωάννα

Κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου (τηλ. 697 3623518, mail: joanvis@otenet.gr)

Κουκουμάκη Μαρία

Κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, Μέλος της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου, (τηλ. 697 5875301, mail: koukoumaki@hotmail.com)

Νικολαΐδου Μαργαρίτα

Κλινικός ψυχολόγος, ψυχαναλύτρια, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου (τηλ. 694 6124258, mail: mnicolai@otenet.gr)

Νομινέ Μπερνάρ

Ψυχίατρος, ψυχαναλυτής, ΑΜΣ της Σχολής Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου και διδάσκων στο Κλινικό Κολλέγιο της Νοτιο-δυτικής Γαλλίας, (τηλ. 05 59271687, mail: ber.nomine@free.fr)

Ντάαν Πατρίσια

Κλινικός ψυχολόγος, Αναλύτρια Σχολής 2008-2012, διδάσκουσα στο Κλινικό Κολλέγιο της Γαλλίας, (τηλ. 01 43298442, mail: patricia@dahan.net)

Σερέτης Πάνος

Κλινικός ψυχολόγος, Μέλος του Φόρουμ Ψυχανάλυσης του Λακανικού Πεδίου Αθήνας (τηλ. 697 3352048, mail: pan.seretis@gmail.com)

Πρόγραμμα κλινικής εκπαίδευσης 2013-2014

I. Κλινική ενότητα

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ από την ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ

συντονισμός συζήτησης: ΙΩΑΝΝΑ ΒΙΣΒΙΚΗ

Α΄ μέρος: παρουσίαση ασθενούς και γενικός σχολιασμός της περίπτωσης

Β΄ μέρος: εμβάθυνση στην επεξεργασία της περίπτωσης και θεωρητικές αναφορές.

Παρασκευή 10:00 – 13:00

Ημερομηνίες: 15 Νοεμβρίου, 13 Δεκεμβρίου 2013, 17 Ιανουαρίου 2014, 14 Φεβρουαρίου, 14 Μαρτίου, 11 Απριλίου, 16 Μαΐου και 20 Ιουνίου.

Τόπος: Κέντρο Πρόληψης Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αγίας Βαρβάρας 36, 164 52, τηλ. 210 9961000 (στάση Μετρό Αργυρούπολη).

II. Θεωρητικό σεμινάριο

ΤΟ ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΣΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ XI, Ζ. ΛΑΚΑΝ, «ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΘΕΜΕΛΙΑΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ» (1964)

από τους ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑΚΗ, ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ, ΙΩΑΝΝΑ ΒΙΣΒΙΚΗ και ΜΑΡΙΑ ΒΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Στην ψυχανάλυση, ένα σώμα δεν είναι ποτέ ένα σώμα από μόνο του, αλλά γίνεται σώμα μέσα από το σώμα του Άλλου. Το σώμα, αντίθετα απ' τον οργανισμό, δεν πλέκεται από όργανα και ιστούς, αλλά από γλώσσα, από σημαίνον. Έτσι, το σώμα μπορεί να είναι ζωντανό, νεκρό, νεκρωμένο.

Η ψυχανάλυση ωστόσο μας επιτρέπει να προσεγγίσουμε αυτό που έχει να κάνει με το πραγματικό του σώματος μ' ένα εντελώς διαφορετικό τρόπο από τις επιστήμες του «σώματος», όπως οι βιο-ιατρικές. Γιατί στοχεύει αυτό που είναι η απόλαυση του ομιλόντος και οι επιπτώσεις αυτής πάνω στο σώμα.

«Αν υπάρχει ένα μυστήριο στον ομιλόν σώμα δεν είναι το μυστήριο του λόγου που εν-σαρκώνεται, αλλά εκείνο της σάρκας που μιλά. Μετατόπιση λοιπόν. Βέβαια δεν θα μιλούσε, αν δεν είχε πάρει φωνή από το ασυνείδητο, υπογραμμίζει ο Λακάν στο *L'étourdit*» (Κ. Σολέρ, 2010).

Το σεμινάριο υποστηρίζεται από την επεξεργασία ενός καρτέλ μελέτης του Σεμιναρίου XI του Ζ. Λακάν, *Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης*, που γίνεται από τους Μ. Νικολαΐδου, Μ. Κουκουμάκη, Μ. Βελισσαροπούλου, Ι. Βισβίκη και Μ. Νομινέ (Συν-ένας).

Παρασκευή 19:30 – 21:30

Ημερομηνίες: 15 Νοεμβρίου, 13 Δεκεμβρίου 2013, 17 Ιανουαρίου 2014, 14 Φεβρουαρίου, 14 Μαρτίου, 11 Απριλίου, 16 Μαΐου και 20 Ιουνίου.

Τόπος: Αίθουσα διδασκαλίας, Ισόγειο, Γ' Πτέρυγα (από την κυρία είσοδο αριστ. στο βάθος), Γενικό Νοσοκομείο Παιδών Αθηνών, *Αγλαΐα Κυριακού*, Θηβών και Λεβαδείας, Αμπελόκηποι.

ΣΩΜΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΚΟ, ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΚΟΥ

από τον *ΠΑΝΟ ΣΕΡΕΤΗ*

με τη συμμετοχή της *ΜΑΡΙΑ ΒΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ*

Θα επιστρέψουμε φέτος στο στάδιο του καθρέπτη, προκειμένου να εξάγουμε κάποια ορόσημα γύρω από την έννοια του φαντασιακού. Η εικόνα του σώματος θα είναι η καθοδηγήτρια έννοια. Από τη μια, θα προσπαθήσουμε να δείξουμε πώς το Εγώ διαμορφώνεται από την κατοπτρική εικόνα, αλλά και πώς το ίδιο το φαντασιακό διαμορφώνεται στο πρότυπο της εικόνας του σώματος ως ολότητα και συνοχή.

Από την άλλη, είναι η γλώσσα, το σώμα του συμβολικού, όπως το διατυπώνει ο Λακάν, που μας αποδίδει ένα σώμα.

Το συμβολικό ως παιχνίδι θέσεων είναι αυτό που επιτρέπει να συλλάβουμε την κενή θέση και κυρίως την επιθυμία ως έλλειψη. Από εκεί, μπορούμε, σ' ένα δεύτερο χρόνο, να επεξεργαστούμε την εικόνα ως ντύσιμο της έλλειψης, και να δούμε μέσα από ποια λογική αναδύονται τα λεγόμενα προ-γενετήσια αντικείμενα που ξεφεύγουν από τη ναρκισσιστική εικόνα, αλλά δομούν το υποκείμενο και την επιθυμία του.

Σάββατο 12:00 – 14:00

Ημερομηνίες: 16 Νοεμβρίου, 14 Δεκεμβρίου 2013, 18 Ιανουαρίου 2014, 15 Φεβρουαρίου, 15 Μαρτίου, 12 Απριλίου, 17 Μαΐου, 21 Ιουνίου.

Τόπος: Αίθουσα διδασκαλίας, Ισόγειο, Γ' Πτέρυγα (από την κυρία είσοδο αριστερά στο βάθος), Γενικό Νοσοκομείο Παιδών Αθηνών, *Αγλαΐα Κυριακού*, Θηβών και Λεβαδείας, Αμπελόκηποι.

III. Κλινικό εργαστήρι

από την *ΙΩΑΝΝΑ ΒΙΣΒΙΚΗ*

Σχολιασμός: *ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΚΟΥΜΑΚΗ, ΜΑΡΙΑ ΒΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ*

Αυτό το εργαστήρι προσφέρει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να επεξεργαστούν ιδιαίτερα σημεία και ερωτήματα που συναντούν στην πρακτική τους. Με βάση τα ερωτήματά τους για την κλινική περίπτωση την οποία παρουσιάζουν, αναδύεται η κλινική του υποκειμένου και η ιδιαιτερότητά του και να αναδειχθούν τα εργαλεία και οι αρχές της ψυχαναλυτικής κλινικής.

Ημερομηνίες: Θα γίνουν 3-4 συναντήσεις κατά τη διάρκεια της χρονιάς και οι ημερομηνίες θα καθοριστούν κατόπιν συνεννόησης με τους εκπαιδευόμενους.

Τόπος: Κέντρο Πρόληψης Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αγίας Βαρβάρας 36, 164 52, τηλ. 210 9961000 (στάση Μετρό Αργυρούπολη).

IV. Ομάδες εργασίας

Θα συσταθούν στα πλαίσια της Κλινικής Εκπαίδευσης με την εθελοντική συμμετοχή όσων επιθυμούν να εργαστούν πάνω σε ένα ερώτημα, θέμα, ή κείμενο, που αφορά την ψυχαναλυτική εμπειρία και την κλινική της.

Βιβλιογραφία

FREUD Sigmund :

- Τρεις μελέτες για τη θεωρία της σεξουαλικότητας*, εκδόσεις Επίκουρος, Αθήνα, 1991.
- Εισαγωγή στο ναρκισσισμό. Φετιχισμός. Το οικονομικό πρόβλημα του μαζοχισμού*, εκδόσεις Νίκαζ/Ελληνική παιδεία, Αθήνα, 2012.
- Πέντε διαλέξεις για την ψυχανάλυση*, εκδόσεις Αβραάμ, Αθήνα.
- Μελέτες για την υστερία*, εκδόσεις Επίκουρος, Αθήνα, 2002.
- Πέραν της αρχής της ηδονής*, εκδόσεις Επίκουρος, Αθήνα, 2001.
- Μεταψυχολογικά κείμενα του 1915*, εκδόσεις Επίκουρος, Αθήνα, 2005.
- «La sexualité dans l'étiologie des névroses», in *Résultats, Idées, Problèmes I*, éditions PUF, Paris, 1984.
- «Quelques considérations pour une étude comparative des paralysies motrices organiques et hystériques» (1893), in *Résultats, idées, problèmes I*, Paris, PUF, 1984.

LACAN Jacques :

- Le Séminaire, livre II, Le moi dans la théorie de Freud et dans la technique de la psychanalyse*, éditions Seuil, Paris, 1978.
- Le Séminaire, livre IV, La relation d'objet*, éditions Seuil, Paris, 1994.
- Le Séminaire, livre V, Les formations de l'inconscient*, éditions Seuil, Paris, 1998.
- Το Σεμινάριο, βιβλίο XI, Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης*, εκδόσεις Ράππα, Αθήνα, 1982.
- Le Séminaire XXII, R.S.I. (1974-1975)*, ανέκδοτο.
- Le Séminaire XXIII, Le sinthome*, éditions Seuil, Paris, 2005.
- Σεμινάριο XX, Ακόμη*, εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα, 2011.
- Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας στην ψυχανάλυση*, εκδόσεις Εκκρεμές, Αθήνα, 2005.
- «D'une question préliminaire à tout traitement de la psychose», in *Écrits*, éditions Seuil, Paris, 1966 [διατίθεται ελληνική μετάφραση για αποκλειστική χρήση των μελών των Φόρουμ Ψυχανάλυσης του λακανικού πεδίου].
- «Radiophonie» (1970), in *Autres écrits*, éditions Seuil, Paris, 2001.
- «L'étéourdit» (1973), in *Autres écrits*, éditions Seuil, Paris, 2001.
- «Télévision» (1974), in *Autres écrits*, éditions Seuil, Paris, 2001.
- «Le stade du miroir comme formateur de la fonction du Je» (1949), in *Écrits*, éditions Seuil, Paris, 1966.
- «La signification du phallus» (1958), in *Écrits*, éditions Seuil, Paris, 1966.
- «Subversion du sujet et dialectique du désir» (1960), in *Écrits*, éditions Seuil, Paris, 1966.
- «Position de l'inconscient» (1964), in *Écrits*, éditions Seuil, Paris, 1966 [διατίθεται ελληνική μετάφραση για αποκλειστική χρήση των μελών των Φόρουμ Ψυχανάλυσης του λακανικού πεδίου].
- «Du "Trieb" de Freud et du désir du psychanalyste» (1964), in *Écrits*, éditions Seuil, Paris, 1966.
- «La troisième», conférence au 7ème Congrès de l'École freudienne de Paris à Rome en 1974, ανέκδοτο.

SOLER Colette :

- «L'en-corps du sujet», *cours 2001-2002*, Collège clinique de Paris.
- «Le saint et le capitalisme», in *Tout n'est pas langage*, Revue de psychanalyse du Champ Lacanien n°1, Paris, mars 2004.
- «Le corps parlant», *Cahier de praxis*, n°6, édition bilingue, Rome, janvier 2008.
- «Le symptôme, événement de corps», *Cahier de praxis*, n°6, édition bilingue, Rome, janvier 2008.
- «La psychanalyse et le corps dans l'enseignement de Lacan», *Cahier de praxis*, n° 6, Rome, janvier 2008.

Τετράδια

τεύχος 1^ο, *Το λακανικό Πεδίο, Τα μορφώματα του ασυνειδήτου*, 2005

τεύχος 2^ο, *Από την υστερία στον υστερικό λόγο*, 2008

τεύχος 3^ο, *Κλινική και δομή*, 2009

Analyticon Εκδόσεις Πάσσαρη, Αθήνα

Τεύχος 1^ο, *Η ψυχαναλυτική εμπειρία*, 2011

Έκδοση Κλινικής Εκπαίδευσης Λακανικού Πεδίου

Τεύχος 1^ο, *Συναισθήματα-affects του πραγματικού και σώμα*, 2012

Βιβλία

• Μαρκ Στρωσ, *Τι είναι εύρημα στην ψυχανάλυση*; Εκδόσεις Κατάρτι, Αθήνα, 2005

• Κ. Σολέρ, Ζ. Αντάμ, Ν. Συλβέστρ, Λ. Σολέρ, *Η ψυχανάλυση, όχι η ενιαία σκέψη, Η ιστορία μιας μοναδικής κρίσης*, εκδόσεις Κατάρτι, Αθήνα, 2007

• Συλλογικό έργο, (Κ. Σολέρ, Α. Κινέ, Ζ. Αντάμ, Φ. Γκορόγκ, κ.α.), *Μελαγχολίες*, εκδόσεις Ηριδανός, Αθήνα, 2009

• Συλλογικό έργο (εισαγωγή Κολέτ Σολέρ), *2001 ο Λακάν μέσα στον αιώνα*, εκδόσεις Synergie, Αθήνα, 2011

• Κ. Σολέρ, *Η λογοτεχνική περιπέτεια ή η εμπνευσμένη ψύχωση*, εκδόσεις Ερατώ, Αθήνα, 2003.

• Κ. Σολέρ, *Η γυναικεία οδύνη, τα καταθλιπτικά συναισθήματα, τα συναισθήματα του ασυνειδήτου ως πραγματικό*, εκδόσεις Φ.Ψ.Λ.Π.Α, Αθήνα, 2012.

Εκδόσεις γραπτών κειμένων και Σεμιναρίων του Ζακ Λακάν

προς αποκλειστική χρήση των μελών της Διεθνούς των Φόρουμ

• *Η διδασκαλία της ψυχανάλυσης, 1957*

• *Η τοποθέτηση του ασυνειδήτου. 1966*

• *Περί του ιστορικού μας*

• *Η επιθετικότητα στην ψυχανάλυση, 1948*

• *Περί ενός προκαταρκτικού ερωτήματος σε κάθε πιθανή θεραπευτική αγωγή της ψύχωσης, 1959*

• «Η λογική του ευνουχισμού», *Σεμινάριο V, Τα μορφώματα του ασυνειδήτου, 1957-1958*

ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ
ΣΧΟΛΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ ΤΟΥ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Τα Φόρουμ του Λακανικού πεδίου δημιουργήθηκαν σε διεθνές επίπεδο το 1998 σε διάφορες χώρες στον κόσμο, όπως στην Αργεντινή, Βραζιλία, Βενεζουέλα, Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα, Αυστραλία, Ισραήλ, Αμερική. Η επιστημική τους βάση υπήρξε το *λακανικό πεδίο*, ονομασία που προτείνει ο Ζακ Λακάν στο *Σεμινάριο L'envers de la psychanalyse (Η άλλη όψη της ψυχανάλυσης)* το 1967 ως ένα νέο επιστημικό πεδίο έρευνας για την ψυχανάλυση. Πρόκειται για το πεδίο των απολαύσεων, εκείνο το οποίο ορίζεται από τις επιπτώσεις των τεσσάρων λόγων στα υποκείμενα.

Διεθνείς συναντήσεις (Ευρώπη/Λ. Αμερική εναλλάξ) πραγματοποιούνται κάθε δύο χρόνια με τις διάφορες θεματικές. Ήδη, έχουν πραγματοποιηθεί: *Οι ερμηνείες στην ψυχανάλυση, Οι σεξουαλικές πραγματικότητες και το ασυνείδητο* (Παρίσι, 2006), *Ο χρόνος του υποκειμένου του ασυνείδητου* (Σάο Πάολο, 2008), *Το ομιλόν σώμα* (Ρώμη, 2010), *Τι απαντά ο ψυχαναλυτής; Ηθική και κλινική* (Ρίο ντε Τζανέιρο, 2012).

Εκδίδει on line το περιοδικό *Heterite* και *Wunsch*, όπως και τον κατάλογο των μελών της διεθνούς των Φόρουμ και της Σχολής *Repertoire*.

Η λειτουργία των Φόρουμ ορίζεται στη *Χάρτα* της Διεθνούς των Φόρουμ. Σκοπός τους είναι η στήριξη του ψυχαναλυτικού λόγου μέσα στον κοινωνικό δεσμό σε σχέση με τους άλλους λόγους, όπως αυτόν της επιστήμης, των άλλων ανθρωπίνων επιστημών κ. α.

Οι Κλινικές Εκπαιδεύσεις και τα Κλινικά Κολέγια δημιουργήθηκαν σχεδόν ταυτόχρονα για να υποστηρίξουν τη μετάδοση και τη διδασκαλία της ψυχαναλυτικής θεωρίας και της κλινικής που προσανατολίζεται από το έργο του Σ. Φρόντ και του Ζ. Λακάν.

Το 2000 δημιουργήθηκε η Σχολή Ψυχανάλυσης των Φόρουμ του Λακανικού Πεδίου, η οποία στηρίζει επιστημικά ζητήματα που αφορούν στην εκπαίδευση και διαμόρφωση του αναλυτή. Κύριο όργανο για τις εργασίες της είναι το καρτέλ, όπως το ονομάζει ο Ζακ Λακάν στην *Ιδρυτική Πράξη* του για τη σχολή το 1964, όπως και ο μηχανισμός του περάσματος που επινόησε το 1967 για τη λειτουργία της κοινότητας των αναλυτών με τρόπο ώστε να υποστηρίζεται το αναλυτικό αίτιο και η γνώση που απορρέει από την ψυχαναλυτική εμπειρία. Σ' αυτό συμβάλλουν όσοι συμμετέχουν σ' αυτή την επιστημική εμπειρία, οι περάτες, αυτοί που έχουν κάνει το πέρασμα, όπως και οι επεξεργασίες των καρτέλ του περάσματος. Τα τελευταία χρόνια, νέες επεξεργασίες πάνω στο τέλος της ανάλυσης, τις επιπτώσεις στο υποκείμενο και το πραγματικό ασυνείδητο έχουν παρουσιασθεί, στις διεθνείς συναντήσεις και ημερίδες και ακολουθούν τον Δεκέμβριο του 2012 στο Παρίσι, οι ημερίδες με θέμα *Τα συμπτώματα, τα συναισθήματα και το ασυνείδητο*.

Στα πλαίσια του Φ.Ψ.Λ.Π. Αθήνας λειτουργούν καρτέλ με αντικείμενο την επεξεργασία θεωρητικών κειμένων και επίκαιρων κλινικών ψυχαναλυτικών ζητημάτων, όπως το καρτέλ *Μελέτη του Σεμιναρίου Οι ψυχώσεις, Η κλινική του βορρόμειου κόμβου, Το νόημα και η αλήθεια στο σύμπτωμα*, κ.α.

Επίσης, στα πλαίσια του Σεμιναρίου Σχολής, έχει γίνει μελέτη ιδρυτικών κειμένων που αφορούν στο *Τι είναι μια αναλυτική σχολή*, όπως και στην *Αναλυτική πράξη και μεταβίβαση μέσα από τις νέες επεξεργασίες πάνω στο πραγματικό ασυνείδητο*.

Κάθε χρονιά, τα μέλη του Φόρουμ εργάζονται στα πλαίσια μιας επεξεργασίας θεματικών που αφορούν καίρια ζητήματα και ερωτήματα της ψυχανάλυσης και της μετάδοσης του αναλυτικού λόγου.

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ
Κλινική εκπαίδευση 2013-2014

Όνοματεπώνυμο.....
Διεύθυνση οικ.....
Πόλη..... Τ.Κ.....
.
Τηλ..... Email.....
.....
Επάγγελμα.....
Τόπος εργασίας.....

Κόστος συμμετοχής: 280 ευρώ (φοιτητικό έως 26 ετών: 150 ευρώ)

*Ισχύει για την συμμετοχή στο πρόγραμμα της Κλινικής εκπαίδευσης
2013-2014, όπως επίσης και στις δυο εκπαιδευτικές ημερίδες.*

ΦΟΡΟΥΜ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΑΚΑΝΙΚΟΥ ΠΕΛΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ

Πόντου 36, 115 27 Αθήνα
τηλ. 210 7751212

info@champlacanien.gr

www.champlacanien.gr

www.champlacanian.gr